

Кој е најстариот зачуван изглед на градот Скопје? Се разбира, станува збор за цртеж или за уметничко видување, во кое на особен начин се мешаат документарното, фактичкото и уметничката проекција на авторот, која го претставува градот.

Историјата, односно археолошките остатоци зборуваат за изгледот на одделни градски делови и топоними, но тоа е нешто друго. Оној кој пред многу векови го гледал и го цртал Скопје, покрај својата визија, може да ни остави автентични визуелни податоци за урбаната структура на градот. Тоа можат да бидат неповторливи факти со чија помош се реконструираат некои засекогаш исчезнати места и визури.

Денес имаме многу сиромашни податоци за тоа како некогаш изгледал Долен град (Чаршија е топоним кој се употребува со доаѓањето на Османлиите), во средниот век. Во тој Долен град или Подградие, кој подразбира и дел од денешната Чаршија, досега се преземени само делумни или воопшто не се направени никакви археолошки сондирања. Познато е дека скопскиот Долен град бил опкружен со бедеми. До каде се протегале тие и во кои граници било Подградието?

уште повеќе ќе придонесе за тоа?

Постои помалку познат цртеж на Скопје од средниот век, кој го нацртал еден каталонски морнар. Навистина е интересно како дошло до тоа еден морнар да го наслика средновековно Скопје! Уште поинтересен е податокот дека тој морнар не случајно бил токму - Каталонец.

Со засилената пловидба по Медитеранот, околу 1300 година, во Европа се јавила "глад" за географски карти, на кои се претставени медитеранските градови. Овие

Одговорот на овие и на слични прашања навлегува во суштината - до каде се протегал и како изгледал градот во одредени периоди во текот на историјата? Дали бедемите се доминантни на југозападната страна, каде што и денес има траги од Водената кула, дали тие се покарактеристични за јужната и за југоисточната страна каде што се наоѓала главната јужна порта?

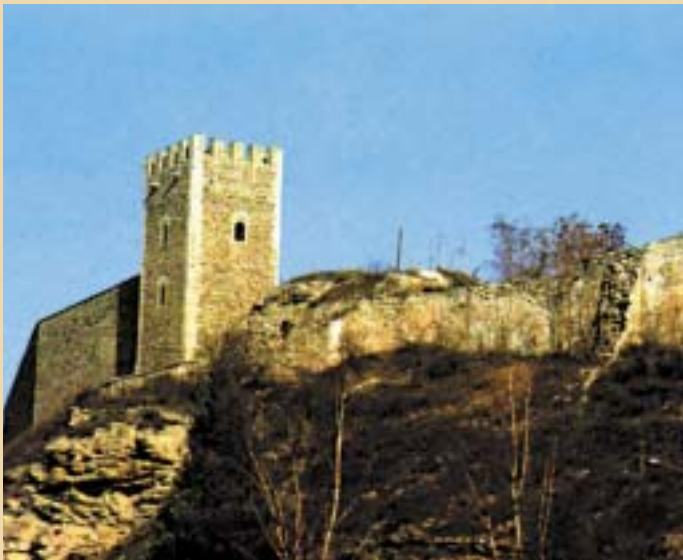
Уште помалку е познато до каде имало урбани структури на источната, односно југоисточната или северната страна, близу до северната врата за влез во градот. Каде точно се наоѓале старите средновековни цркви? Дали денешната Чаршија ги крие нивните темели и колку нашата негрижа ги уништила овие драгоценни траги на традицијата? Дали денешниот урбан хаос кој владее и во стариот дел на градот

Danilo
KOCEVSKI

ПРОЕКЦИЈА НА СКОПЈЕ

цртежот може да се види главниот (и најбитниот) дел, изгледот на градот, иако тој цртеж имал и други делови. Над градот имало знаме, а под него биле насликани планините со натпис - Монс Епирус.

Позната е гравурата на Скопје од XV век, која е прекопирана во XVII век, и таа често е објавувана. Исто така, постои еден интересен цртеж од Александар Дероко, истражувач на Скопското кале. Врз база на истражувањата, тој дава една своја, уметничка визура како изгледало Скопје во средниот век со југозападното Под-

градие, во близината на реката Вардар, Водената кула и Водената врата. Иако станува збор за еден понов, уметнички цртеж, кој впечатливо зборува за урбаната структура на некогашниот град, се разбира, тој не треба да се меша со географскиот портолан на Каталонецот Дулцерт, направен речиси пред 7 века.

Ова е само дел од визуелната историја, која е од голема помош за урбаната реконструкција на градот во која се помешани неговото духовно и материјално постоење низ времињата.

карти биле нарекувани портолани. Обично нив ги изработувале италијанските и шпанските морепловци. Биле сликани и цртани градовите заедно со знамињата над нив. Според истражувачите на историјата меѓу двете војни, вакви портолани биле направени за повеќе медитерански градови, меѓу кои и за Цариград, Солун, Драч, Шибеник... Но, се поставува прашањето зошто и за Скопје?

Во тоа време се интензивирале Душановите освојувања на околните земји. Тоа е периодот по 1330 година, кога тој сè уште не бил прогласен за цар. Неговите успеси предизвивувале интерес кај соседите и во европските земји. Особено биле заинтересирани Каталонците, бидејќи тогаш тие владееле со Атина и со северна Грција. Во 1336 година младиот крал освојувач сакал да се ожени со ќерката на германскиот крал Фридрих и на Елисавета Арагонска, каталонска принцеза. Поради тоа, каталонскиот морнар по име Ангилино Дулцерт,

во богатата колекција на портолани или географски карти за Медитеранот, го вклопил и градот Скопје!

Неговиот цртеж датира од 1339 година и е еден од најстарите изгледи на градот. Иако е едноставен, тој дава неколку карактеристични визури на тогашното Скопје - тврдина. Тврдината е составена од повеќе кули, главна порта, а подетална анализа може да покаже дали кулите опфаќаат и дел од подградските бедеми, бидејќи внатре во тврдината се гледаат други градби со карактеристични арки, полукружни сводови. Од средниот век се познати повеќе скопски кули, Водената, Тркалезната и Хрптата (острата, "запчеста" пирга). Цртежот укажува токму на таквите карактеристики на градот.

Портоланот на градот Скопје, изработен од Каталонецот Дулцерт зборува за значењето кое градот го имал во средниот век и врските кои Каталонците во тоа време ги имале со Византија и со овој дел на Балканот. На

